

Sosyal Sorumluluk Projesi Olarak Elektronik Ortamda Katılımcı, Etkileşimli Medya Tasarımı*

Arş. Gör. Deniz Yeşim Taluğ

Makale Geliş Tarihi: 07.04.2019
Yayına Kabul Tarihi: 30.04.2019

Özet

Teknolojik gelişmelerle kültürel değişimler arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Teknolojik gelişmelerin düşünsel tabanı büyük ölçüde kültürel değişmelerin yarattığı yeni ihtiyaç ve beklentilerin karşılanmasına dayalıdır. Ancak teknolojik gelişmeler aynı zamanda kültürel değişimin hızlandırıcılarından olup, yeni ihtiyaçlara, yeni beklentilere ve yeni algı biçimlerine yol açarlar. Teknoloji ve toplum arasındaki bu ilişki en fazla iletişim alanında geçerlidir. Bu yazıda teknoloji ve sunduğu olanaklar ile değişmekte ve gelişmekte olan tasarım alanları incelenmekte, günümüz insanının bu alanların olanakları ile ilişkileri ve tutumları araştırılmakta, yeni medya türleri sunulmaktadır.

Sosyal medya platformlarının kullanımının yaygınlaşması afet durumları ve acil durumlar kapsamında da önemli iletişim olanakları sunmaktadır. Bu teknolojiler, afetten kurtulanların, afetzedelere yardım etmek isteyenlerin, meraklı gözlemcilerin ve bilgi sahibi olmak isteyenlerin iletişimini sağlamak üzere kullanılabilecekleri en etkili araçlar haline gelmiştir. “deprempaylaş.com” tüm bu hedefler doğrultusunda, etkileşim tasarımı ilke ve yöntemleri ile tasarlanmıştır. Böylelikle elektronik ortamda katılımcı, etkileşimli medya örneği olarak tanıtılarak yaratım ve tasarım süreci detaylı olarak incelenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Toplum ve İletişim, Sosyal Medya, Etkileşim Tasarımı, İşbirlikli Tasarım, Deprem.

COLLABORATIVE, INTERACTIVE MEDIA PLATFORM DESIGN IN ELECTRONIC ENVIRONMENT AS A SOCIAL RESPONSIBILITY

Abstract

There is a mutual interaction between technological developments and cultural changes. The conceptual basis of the technological developments relies on fulfillment of new needs and expectations arising from cultural changes. However, technological developments are also accelerators of cultural change, leading to new needs, new expectations and new forms of perception. This relationship between technology and society is most notable in the field of communication. In this article technology and the possibilities it offers to changing and developing design areas are observed.

The widespread use of social media platforms carries important communication opportunities within the context of disaster situations. These technologies have become the most effectual tools for survivors of disasters, curious observers and those who want to be informed. “Deprempaylaş.com” designed in line with all these goals, by using interaction design principles and methods. Introduced as an interactive media. The process of creation and design is examined in detail.

Keywords: Society and Communication, Social Media, Interaction Design, Collaborative Design, Earthquake.

Arş. Gör. Deniz Yeşim Taluğ. Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, Ankara. E-posta: deniztalug@hacettepe.edu.tr

* Bu makale Deniz Yeşim Taluğ'un 2016 ocak tarihinde tamamlanan Sanatta Yeterlik tezinden üretilmiştir.

Giriş

Teknolojinin insan hayatının önemli bir parçası olduğu, mobil teknolojilere her an ulaşıldığı, yadsınamayacak bir gerçektir. Bu teknolojilerin varlığı ile insanların ilişkilerini ve kendilerini içsel olarak geliştirme ve dışa vurma, birbirlerine anılarını, hikâyelerini ve yaşam biçimlerini anlatmak ve paylaşmak ihtiyacı içinde olduğu söylenebilir. Sosyal medya platformları, İnternet Günlükleri (Bloglar), Flickr ve YouTube gibi çeşitli fotoğraf ve video paylaşım ortamları artık insanların kimliklerinin parçaları haline gelmiştir.

Gelişen teknolojiler beraberinde yeni algı biçimleri yaratmaktadır. Bu değişimler günümüz iletişim, tasarım, ticaret ve pazarlama alanlarında yeni beklentilere ve olanaklara neden olmuş ve olmaya devam edecektir. Her bir değişim özne olarak ele alındığında, ikna edici şekilde olanaklar sunmakta ve kültürel değişimi yansıtmaktadır. Bir bütün olarak ele alındığında ise, insan durum ve duygularının iş ve tasarım dünyasını şekillendirdiği, ürün, sistem ve hizmetlerin satıldığı ve satın alındığı ve bu durumun toplum ve kültür üzerinde olumlu etkiler bıraktığı yeni bir dünyanın resmini betimlemektedir (Schoenholz ve Kolko, 2009: 217-219).

Teknolojik ve kültürel değişimler hızlı bir şekilde gelişmeye devam etmektedir. Bu durumun insan davranış ve beklentilerini de şekillendirdiği söylenebilir. Bu bağlamda kullanıcılar günümüzde kendilerini anlayan, ihtiyaçlarını karşılayan, onları olduklarından daha iyi betimleyen, kendilerini ifade etmelerini olanaklı kılan duygusal ve duyarlı tasarımlar aramaktadır. Günümüz teknolojik olanakları ve kültürel değişimlerini detaylı olarak inceleyen ve araştıran, elektronik ortamda katılımcı, etkileşimli medya çalışması deprempaylaş.com, depremler konusunda bilgi vermek, deprem öncesinde ve sırasında yapılması gerekenler ile ilgili bilgilendirici grafikler oluşturmak ve deprem sonrasında paylaşımı artırabilecek etkileşimli arşiv yaratılarak bir sosyal sorumluluk projesi gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Temel amaç halkımızın depremlerle mücadelede başarılı olabilmesi ve depremin zararlarından korunabilmesi için bilmelerinde yarar görülen konuları onlara, bilimsel ayrıntılardan arındırılmış; ama bilimsel temele dayalı olarak, kolay anlayabilecekleri ifadelerle anlatmak; bu konularda akıllarına gelebilecek soruları, yine kolay anlayabilecekleri yalın ifadelerle ve grafikler ile yanıtlamak olmuştur. Depremin ne olduğu, nasıl oluştuğu, nasıl mücadele edilmesi gerektiği, geçmiş tarihlerde ülkemizi nasıl etkilediği, zararlarını önlemek ya da en aza indirgeyebilmek ve depremlerden korunmak için neler yapılması gerektiği grafik uygulamalar ile anlatılarak bu konularda bilgilendirme ve bilinçlendirme yapılmaktadır. Bunun yanı sıra depremin etkilerine maruz kalmış kişilerin benzer şekilde depremden etkilenmiş diğer

insanlar ile iletişim kurmasını sağlamak, anıları, acılarını paylaşmak bunları arşivleyerek gelecek nesillere taşımak hedeflenmektedir.

Bu makale, teknoloji ve sunduğu olanaklar ile değişmekte ve gelişmekte olan tasarım ve yaratım alanlarını incelenmekte, katılımcı ve etkileşimli yeni medya ortamları ile ilgili bilgi vermekte, ilgili konuları, bilimsel ayrıntılardan arındırılmış; ama bilimsel temele dayalı olarak, yalın ifadelerle anlatmaktadır. Elektronik ortamda katılımcı, etkileşimli medya örneği olan "deprempaylaş.com" tanıtılarak yaratım ve tasarım süreci, bu süreçte kullanılan yöntem ve teknikler ve deprempaylaş.com'un tasarımını detaylı olarak incelemektedir.

1. Yeni Medya

"Yeni Medya"; yayıncıların, okuyucuların ve izleyicilerin karşılıklı olarak etkileşimde bulunmasına olanak sağlayan ortamlardır. Bilgisayar kullanımıyla gelişmeye başlamış ve internetin yaygınlaşmasıyla geleneksel medya kanallarıyla neredeyse eşit düzeyde önemli olmaya başlamıştır (Binark, 2007).

Yeni medyanın olanaklı kıldığı yaratım ve paylaşım süreci, insanların birbirlerini bilgilendirme ve paylaşım tutumları, ellerindeki ortamı yaratıcı şekilde kullanma istekleri, katılımcı ve paylaşımcı medyanın yeni çağın bir iletişim biçimi olduğunu göstermektedir.

1.1 Yeni Medya

Web1.0 (online iletişim) hipermetin kurguların (hypertext fiction), içerik ve bağlamlarının bilgisayar ekranına aktarılması ile başlamıştır. Böylelikle içerikler bilgisayar ekranında okunmaya başlanmıştır. HTTP (Hipermetin Aktarma İletişim Kuralı, (HyperText Transfer Protocol)) teknolojisi ile çeşitli dokümanların, imajların, metinlerin, grafiklerin paylaşımı sağlanmaktadır. Kullanıcılar içerikleri ve bağlamlarını keşfetmek için hiperbağlamları (hyperlink'leri) kullanmıştır. HTTP'den sonra internet teknolojisinin yayılması ve ilerlemesi Web 2.0 çıkışına öncülük etmiş, olanaklar artmış, analog olan içerikler dijitale taşınmıştır.

1.2 Web 2.0

Teknolojinin gelişmesi ve birbirinden farklı ortamların insanların kullanımına sunulmasıyla, Tim O'Reilly (2005) bu mecraları tanımlamak için Web 2.0 terimini ortaya atmıştır¹. Oldukça tartışılan bu terim zamanla daha çok sosyal medyayı tanımlamaya başlamıştır. Ağ içeriğinde bu yeni tanımla-

¹ İnternet: <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> erişim tarihi: 10.10.2013

mayı anlamlı kılan üç yeni trendin gelişmesinden sözedilebilir; mikro-içerik (microcontent), sosyal yapı ve yeni platformlar. Böylelikle üçüncül kişilerin de iletişiminin sağlandığı ve yorumların yapıldığı, geribildirimlerin ve eleştirilerin olduğu sosyal bir ağ yaratılmıştır.

Web 2.0 iletişimde yeni kanallar açmıştır. Yorumlar, beğeniler ve bağlantılar (URL, Tekdüzen Kaynak Bulucu, Uniform Resource Locator) ile sosyal bir paylaşım sahası inşa edilmiştir. Web 1.0'da var olan ağ mantığı yeniden tasarlanmış ve deneyim yeniden tanımlanmıştır. Web 2.0 kullanıcı hem bir tüketici hem de bir üreticiye dönüşmekte, paylaşılan ve yaratılan içerikler ağı kullanan herkes tarafından görülebilmektedir.

Günümüzde Web 2.0 servislerinin yoğunluğu ve çeşitliliği ise takip edilebilir sayıdan çok daha fazladır; Beğeni belirtme ve paylaşma ağları: Delicious, Diigo, Amplify, CiteULike. Fotoğraf paylaşımı ağları: Flickr, Google's Picasa, Facebook, Giffy, Picnik. İnternet günlükleri (Blog) ağları: Blogger, LiveJournal, WordPress. Viki kullanılarak içerik oluşturulan ağları: Mediwiki, PBWorks, Confluence;, Google Wave. Sosyal medya ağları: Facebook, MySpace, Orkut. LinkedIn VisualCV. İçerik paylaşım ağları: Slideshare, Google Spreadsheets, Scribd. Video paylaşım ağları: JumpCut, Google Search Stories. Küçük ölçekli internet günlükleri (Microblogging) ağları: Twitter, Facebook, vb.

Web 2.0 yeniliklerinin içerik paylaşımının farklı olanakları beraberinde getirdiği ve bu olanakların nasıl sonuçlar doğurabileceğinin yeni yeni keşfedilmeye başlandığı söylenebilir.

1.3. Katılımcı (İşbirlikli) Medya

İnternet teknolojisi ile sağlanan yeni iletişim ve ortak platform uygulamaları, aynı ortamda bulunmayan bireylerin karşılıklı iletişimini mümkün kılmaktadır. Böylelikle bireyin tanıdıklarıyla olduğu kadar yabancılarla da etkileşimi ve sosyalleşmesi sağlanmaktadır. Bu bağlamdan bakıldığında kullanıcılar yeni iletişim biçimleri yaratmış, kendi yöntemlerini geliştirmiş, yazılımlar eklemiş ve kullanıcıdan üreticiye şeklinde bir atmosfer yaratmışlardır. Bu yeni katılımcı medya biçimi ise işbirlikçi oluşumları beraberinde getirmiştir. Bir başka deyişle insanların hayatlarına dair büyük ve küçük olayları ve düşüncelerini yayınlaması, tanıdıkları veya daha önce hiç karşılaşmadıkları diğer insanlarla konuşması ve birlikte internet ağını yaratması bir ritim oluşturmuş, bu ritim ise katılımcı (collaborative) medya adını almıştır (Löwgren ve Remier, 2013).

1.4. Etkileşimli Medya

Genel bir tanımla, kullanıcı ve ürün arasındaki diyalogun tasarlanması etkileşim tasarımı olarak kabul edilmektedir (Akoğlu, 2011; Cooper vd., 2007; Kolko, 2007; Moggridge ve Atkinson, 2007; Smith, 2007).

Etkileşimli medyanın özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri alanında giderek karmaşıklaşan ve yaygınlaşan bir niteliğe dönüşen etkileşimi, her kullanıcı tarafından anlaşılabilir, kullanışlı ve arzu edilir hale getirmeye çalıştığını söylemek mümkündür. Geleneksel anlamda endüstriyel tasarım, bir ürünün nasıl üretileceğine, materyalinin ne olacağına, işlevine ve formuna yoğunlaşırken, etkileşim tasarımının gerek BİT(bilgi iletişim teknolojileri) gömülü ürünlerle gerekse yazılımlarla nasıl diyalog kurulacağı, bilgi alışverişinin nasıl yapılacağı, ürüne kullanıcı isteklerinin nasıl giriş yapılacağı, her kullanıcı için kişiselleştirme yapılıp yapılamayacağı, grafik arayüzlerinin anlaşılabilirliği ve bunun gibi konular ile ilgili çalışmalara yoğunlaşmaktadır. Bu durumda etkileşim tasarımının tasarımcıları, mühendisleri, sosyal bilimcileri ve pazarlamacıları içine alan farklı disiplinlerden bir uzmanlık alanı oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz.

1.5. Bloglar

Blogların Web 2.0 etkileşimli ortamlarının en görünür ve erişilebilir formu olduğu söylenebilir. Kullanıcıların bu mecralarda kişisel bir kimlik oluşturarak içerik paylaştıkları görülmektedir. Günlük tadında yazılar ve içerikler ile kişisel bilgiler paylaşılmaktadır. Yeni medya araçları içerisinde yer alan mikroblogların (küçük ölçekli internet günlüğü) bir örneği olan Twitter'ın, yaratıcı açılımlara tanıklık etmiş ve yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Twitter'ın anlık ileti paylaşabilme özelliği kullanıcıları o anda çevrelerinde olan olayları paylaşmaya, canlı hikaye ve içerik anlatımına teşvik etmektedir.

1.6. Sosyal Paylaşım Ağı

ABloglar, Vikiler, Facebook, Twitter popüler sosyal ağ ortamlarını oluşturmaktadır. Metin ve imaj depolamak, düzenleme yapmak açısından hızlı ve kolay olmasına karşın ses ve video bellek boyutu, donanım ve yazılım gereksinimleri açısından daha talepkar ortamları oluşturmakta, farklı içerik paylaşımı ve hikaye anlatımı uygulamalarını çeşitlendirmekte ve geliştirmektedirler.

Sosyal ağların büyük popülist hareketlere, toplu eylemlerden sağlıklı yaşama, çevresel sürdürülebilirlikten, eğitim-öğrenim ve tüketici davranışları gibi alanlar da dahil olmak üzere çeşitli alanlarda insan davranışını etkilediği

görülmüştür. Körfez Savaşı'ndan Bosna Katliamı'na, yağmur ormanlarının yok olmasından küreselleşme karşıtı hareketlere kadar bir çok sosyal hareket konuları hızlı, güvenilir ve ucuz elektronik posta ya da ortak platformlarda paylaşılmakta ve tartışmalar yapılmaktadır (Williams'tan (1991) aktaran Bingöl ve Tanrıver, 2011).

1.7. Web Video

Web videonun insanlık tarihi içerisinde en geniş izleyici kitlesine ulaştığı söylenebilir. Video yaratıcıları amatörden profesyonele geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Daha önceden izleyici olarak tanımlanan kullanıcılar üreticiye dönüşmekte üretim ile tüketim birlikte şekillenmektedir.

2. "Deprempaylas.Com" Deprem Konulu Katılımcı, Etkileşimli Medya: Tasarım Uygulaması

Elektronik ortamda katılımcı, etkileşimli medya "deprempaylas.com" un oluşturulmasında ilk aşama depremin gerek yurtdışında gerekse toplumumuzda nasıl ele alındığının incelenmesi ve konunun kullanıcıya nasıl sunulacağına tasarlanması oluşturmaktadır. "deprempaylas.com" un hedef kitlesine en uygun şekilde ulaşması ve kullanıcı deneyiminin tanımlanması için tasarım süreci hedef kitlenin de dahil edildiği belirli yöntemlerden ve araştırma tekniklerinden geçerek deneme sürümünün ortaya çıkması ile son bulmaktadır.

Uygulamanın konusu, amacı, kullanılan yöntemler, ekranlarının ve araçlarının tasarımı, ve yararlanılan etkileşim platformları bu bölüm içerisinde sunulmaktadır.

2.1. deprempaylas.com" Katılımcı, Etkileşimli Medya Tasarımının Konusu

"Deprempaylas.com", deprem konusunda kamuoyu ve farkındalık oluşturmak, depremin etkilerini öğrenme, anlama ve yarattığı sonuçlarla baş edebilme stratejileri oluşturmak için öğrenme ve üretmeyi teşvik etmek üzere entegre bir online sosyal paylaşım platformu oluşturma hakkındadır.

"Deprempaylas.com", deprem hakkında bilinçlendirme, depremden kurtulma, kurtarma ve deprem sonrası psikolojik destek faaliyetleri politikasında yeni açılımlar sunarak bir değişime öncülük etmeği amaçlamakta; deprem konusunda yenilikçi tasarım ve yaklaşımlar ile sosyal etkileşimin yeni yollarını araştırmaktadır. "deprempaylas.com", online platform sayesinde, deprem konusunda bilinçlendirme, kişinin kendi deneyimlerinden oluşan amatör medya içerikleri, zarar gören bireylerin iyileştirme süreci, kişilerin içerik paylaşımı ve üretimi elektronik ortama taşınmaktadır. Böyle-

ce normal koşullar altında bir araya gelmesi pek mümkün olamayan depremedelerin arasında, aynı konudaki farklı deneyimler erişime sunularak farklı bir iletişim ve yakınlaşma sağlanmakta genel bir toplumsal fayda da elde edilmektedir. Tasarım ve uygulamanın bir diğer çıktısı ise gerçek insan hikayelerinden ve paylaşılan içeriklerden oluşan sürdürülebilir bir deprem arşivinin (deprem müzesi) oluşturulmasıdır.

2.2. "deprempaylas.com" Katılımcı, Etkileşimli Medya Tasarımının Amacı

Deprem konusunda online sosyal paylaşım ve etkileşim platformunun, "deprempaylas.com" un oluşturulması konu ile ilgili üç temel hedefi eşzamanlı olarak karşılamayı içermektedir; Bilinçlendirme, Yardım sağlama, Arşiv oluşturma.

2.3. "deprempaylas.com" Tasarım Süreci Kullanılan Yöntemler

"deprempaylas.com" un tasarım sürecinde kullanıcı etkileşimi destekleyen ve kullanıcı ihtiyaçlarına hitap edebilen tasarım çözümlenmeleri oluşturmak üzere kullanılan yöntemler uygulanmıştır. Bu yöntemler sırası ile; Kullanıcı Karakter (Persona) Yaratma, Görev Modelleri (Task Model) Oluşturma, Kullanıcı Yolculuğu (User Journey), Site Haritaları (SiteMap), TelKafes (Wireframe) tasarımıdır.

2.4. "deprempaylas.com" Tasarımı

Tasarım aşamasında ilk adım "deprempaylas.com" a bir görsel kimlik kazandırılması olmuştur. Görsel kimlik kazandırma aşaması sırasıyla, logo tasarımı, yazı karakterlerin seçimi, kullanılacak ana ve ara renklerin belirlenmesi ile yürütülmüştür. Tasarım süreci kullanıcıların "deprempaylas.com" içerisinde dolaşımının sağlanması açısından gezinim (navigasyon) birimlerini tasarlanması ile devam etmekte ve sayfa içeriklerinin anlamlı bir bütün oluşturarak bir araya geldiği ekranların oluşturulması ile tamamlanmaktadır.

2.4.1. Görsel Kimliği

"deprempaylas.com" içerisinde barındırdığı paylaşım ve deprem kavramları görsel kimlik oluşturma açısından zorlu bir süreci de beraberinde getirmiştir. Hem paylaşım olgusunun kavratılması hem de deprem gerçeğinin vurgulanması sözü geçen süreçte üzerinde durulan noktalardır. Paylaşım ve katılımcı medya oluşturma kavramının kullanıcılara aktarılması için parçalardan bir bütün yaratılarak logo oluşturulması uygun bulunmuştur. Deprem kavramının görselleştirilmesinde ise sismik dalga, odak noktası, merkez üstü, yayılma, fay kırığı, gibi depremi anlatan kavramların gör-

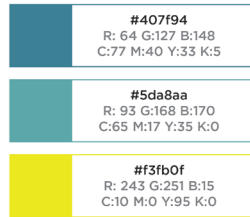
selleştirilmesinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda logonun “d” harfinden, “d” harfinin ise amaca uygun şekilde hem paylaşımı ve katılımı anlatan bir bütünün parçalarından ve depremi anlatan (sismik dalga, odak noktası, merkez üstü, yayılma, fay kırığı, vb) unsurlardan oluşturulmasına karar verilmiştir. Görsel 1’de yer alan logonun “deprempaylas.com” un görsel kimliğini yansıtan en uygun logo tasarımı olduğuna karar verilmiştir.

Görsel 1. “deprempaylas.com” logosu

“deprempaylas.com” elektronik ortamda katılımcı, etkileşimli medya tasarımında yer alan metinlerin çeşitli ebatlara sahip farklı ekran ve tarayıcılar üzerinden okunacak bir yayın olması sebebiyle tarayıcı uyumlu yazı karakteri seçimi önem kazanmaktadır. Başlık ve gövde metinleri üzerinde, web uyumlu farklı yazı karakterlerinin okunma ve algılanma denemeleri yapılmış, tasarımın farklı alanlarında ve farklı içeriklerde kullanılmak üzere Museo ve OpenSans adlı yazı karakteri ailelerinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Görsel kimliğin tamamlanmasında bir diğer konu ise renk paletinin belirlenmesidir. “deprempaylas.com” tasarımında birtakım özellikleri ve işlevleri ayırt etmek için, ekran ve birbirleriyle uyumluğu olan sınırlı bir renk paleti oluşturulmuştur (bkz. Görsel 2). Acil durumlar kapsamında kullanılmak üzere yaratılan araçlar ise hem algıda seçicilik oluşturmak, hem de evrensel bilinirlik oluşturması nedeniyle siyah ve sarı renkleri kullanılmıştır .

Görsel 2. “deprempaylas.com” renk paleti

2.4.2. Gezinim (navigasyon)

Birden fazla arayüzü bulunan herhangi bir uygulama veya yazılımın kullanıcılarına nerede olduklarını ve gidilebilecek noktaları açıkça belirtmesi büyük önem taşımaktadır. Bunun nedeni ise fiziksel dünyanın sunduğu göstergelerin ekran tasarımlarında bulunmamasıdır. Gezinim (navigasyon) tasarımı arayüz tasarımının bilgi alanlarını kullanıcıya sunmak üzere tasarlanan özel araçtır (Garrett, 2010, s.108). Bu nedenle kullanıcıların ekranlar arasında dolaşımını olanaklı kılan gezinim (navigasyon) menüleri hazırlanmıştır. Böylelikle “deprempaylas.com” un olası kullanıcısı nerede olduğunu, nereye gidebileceğini, ve hangi seçimleri yaptığı takdirde hedefine ulaşacağını belirleyebilmektedir.

Gezinim (navigasyon) tasarımı oluştururken Garrett’in (2010) belirlediği iyi bir gezinim (navigasyon) da olması gereken üç hedefi göz önünde bulundurularak gezinim (navigasyon) tasarımı sonuçlandırılmıştır. Bu hedefler, kullanıcının bir noktadan diğerine gidişinin sağlanması, gezinim (navigasyon) tasarımının içerdiği seçenekler arasındaki ilişkileri tanımlaması ve kullanıcı Görsellediği sayfa ile gezinim (navigasyon) tasarımının içerdiği seçenekler arasındaki ilişkinin tanımlamasıdır.

“deprempaylas.com” un kullanıcı ihtiyaç ve beklentilerine uygun olarak geliştirilen kapsamlı içerik ve yapısından dolayı tek bir gezinim (navigasyon) menüsünün tüm kullanıcıların işlem yapmaları ve ihtiyaçlarını gidermeleri için yeterli olmadığını karar verilmiştir.

Bu nedenle “deprempaylas.com” üst gezinim (navigasyon) menüsü ve alt gezinim (navigasyon) menüsü tasarlanmıştır. Bu noktada ayırt edici unsur ise üst gezinim (navigasyon) menüsünde yer alan araçların tüm kullanıcı ve ziyaretçiler için gerekli olması, alt gezinim(navigasyon) menüsünü oluşturan elemanların ise özel ihtiyaç ve beklentisi olan kullanıcılara hitap etmesidir.

2.4.3. Üst Gezinim (navigasyon)

Üst gezinim (navigasyon) menüsü ve içerisinde yer alan sayfa bağlantıları Görsel 3’de yer almaktadır. Kullanıcı ihtiyaç ve beklentilerine göre sunulması gereken bilgi elemanları ve içerikler gruplar haline getirilerek gezinim (navigasyon) menüsünde yer almıştır. Üst gezinim (navigasyon) menüsünden, ana sayfa, topluluk, Türkiye depremleri, deprem hikayeleri, deprem müzesi, deprem sorgula, bilgi kütüphanesi ekranlarına geçiş sağlanmaktadır.

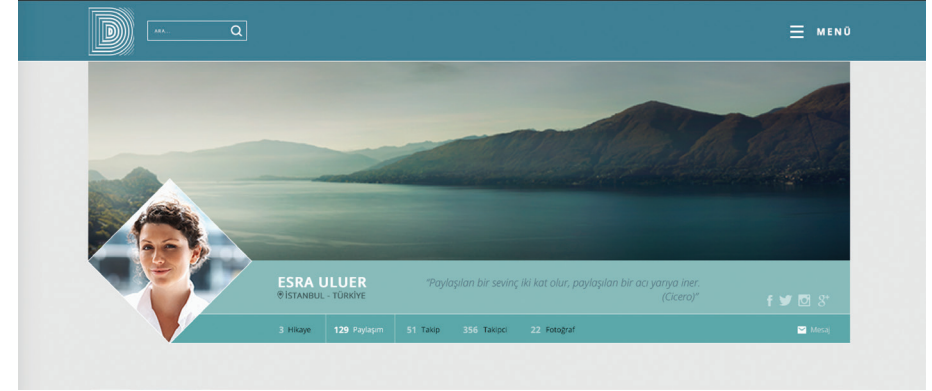

Görsel 3. “deprempaylas.com” üst gezinim (navigasyon) menüsü

Üst gezinim (navigasyon) menüsü ana sayfa ekranı dışındaki ekran sayfalarında alt alta üç satırdan oluşan bir tasarımla açılır kapanır şekilde tasarlanmıştır. Sayfa alanında yer kazanmak ve okuyucunun dikkatini sayfa içerisindeki içeriğe odaklamak nedeni ile kullanılmıştır. Her sayfada aynı alanda konumlandırılmıştır.

2.4.4. Alt Gezini (navigasyon)

Alt gezinim(navigasyon) menüsü ise, daha önce de sözü edildiği gibi özel ihtiyaçları olan kullanıcıların ihtiyaç ve beklentilerini karşılanması için oluşturulmuş ve üst gezinim (navigasyon) menüsünden ayrıştırılmıştır. Bu menünün kullanımı profil oluşturarak “deprempaylas.com” a üye olan kullanıcıların erişimini kolaylaştırmak ve hızlandırmak üzere tasarlanmıştır. Alt gezinim (navigasyon) profil sayfalarının içerisinde yer almaktadır. Menü hikaye, paylaşım, takip, takipçi ve fotoğraf bağlantılarından oluşmaktadır.

Görsel 4 “deprempaylas.com” adlı katılımcı, etkileşimli medya tasarımına ait alt gezinim (navigasyon) menüsü.

2.5. Web Ekranların (sayfa arayüzlerinin) Tasarımları

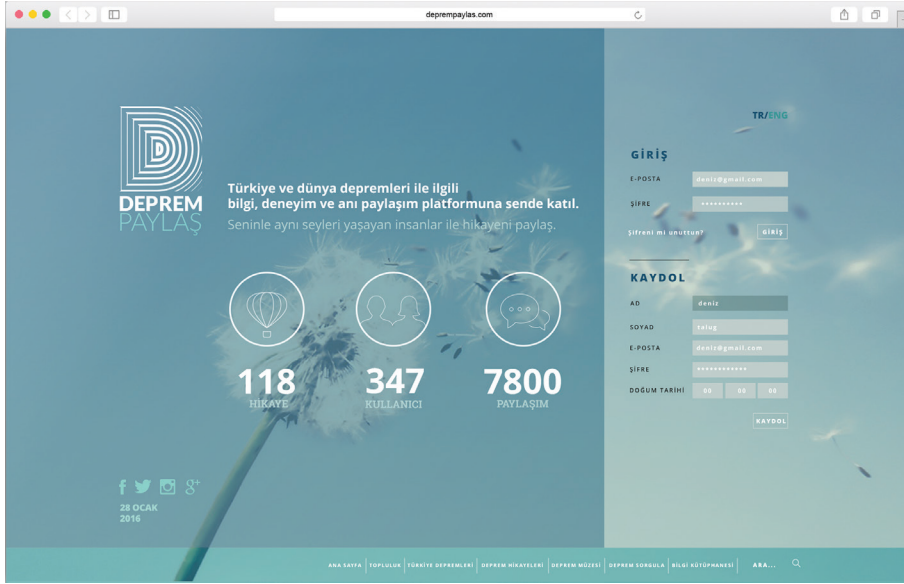
Herhangi bir grafik ürün tasarımı için tasarıma geçiş aşamasındaki ilk basamak grafik ürünün hangi platform için ve/veya hangi ölçülerde tasarlanacağına belirlenmesidir. Bu basamağın tamamlanmasının ardından tasarımda kullanılacak elemanların tanımlanması gerekmektedir. Arayüz tasarımında bu elemanlar fonksiyon ve veri elemanlarıdır. Fonksiyon ve veri elemanları arayüzün kullanıcıya sunacağı işlevselliğini temsil etmektedir. Bu elemanların her birinin daha önce tanımlanan gereksinimlere ve ihtiyaçlara yanıt olarak arayüzde bulundurulması gerektiğini önemli bir noktadır. Böylelikle tasarlanan ve içeriğe eklenen her bir fonksiyon ve veri kullanıcıların ihtiyacını tanımlamaktadır. Fonksiyonel ve veri elemanları belirlendikten sonraki adım ise, bu elemanların işlevsel birimlere göre gruplanarak aralarındaki hiyerarşi ve sıralamaya göre gruplar halinde arayüzde sunulmasıdır.

“deprempaylas.com” kapsamında 20 sayfa tasarlanmış, kullanıcı içerik ve profilleri ile günden güne büyüyen sosyal ağ yapısı kazandırılmıştır. Kullanıcının alt ve üst gezinim (navigasyon) öğelerini kullanması ile farklı içerikleri ve araçları içeren sayfalar ekranda belirlemektedir. Her ekran diğeri ile bağlantısı düşünülerek tasarlanmıştır.

Ekran tasarımlarına üst gezinimde (navigasyonda) yer alan bağlantı sayfalarının(ekranlarının) tasarlanması ile başlanmıştır. “deprempaylas.com” un farklı donanımlar üzerinden görüntülenmesi olanaklı kılınmış ve uyumlu (responsive) bir sistem geliştirilmiştir.

Ana sayfa Görsel 5’de yer almaktadır. Ana sayfanın tasarımda ilk unsur

logonun belirgin ve açık şekilde kullanıcıya sunulmasıdır. Bunun nedeni ise olası yeni kullanıcıların “deprempaylas.com” a bu sayfadan ulaşarak logo ile ilk defa karşılaşacak olmalarıdır. Logo ve sayfa ile ilk defa karşılaşacak kullanıcılar için onları davet eden ve “deprempaylas.com” un içeriğini açıklayan bir özet cümle de kullanılmıştır. Ayrıca “deprempaylas.com” a paylaşılan içerikler ile ilgili olarak kullanıcı, paylaşım ve hikaye başlıkları altında sayılar(oranlar) sunulmuştur. Böylelikle olası kullanıcıların dikkatini çekerek onları katılıma teşvik etmek, kendileri ile benzer düşünceleri olan insanlar ile buluşturarak sosyal ağ yapısı oluşturma hedefine katkıda bulunulmuştur. Üye kullanıcılar için giriş, yeni kullanıcılar için ise kayıt alanı oluşturulmuştur. “deprempaylas.com” un üst gezinim (navigasyon) bağlantıları ekranın altında özel bir alan açılarak belirtilmiştir. Ana sayfada üst gezinimin (navigasyonun) bu şekilde sunulmasının nedeni kullanıcıların ilk olarak bu sayfa ile karşılaşarak ilerleyecek olmaları ve menünün gizlenmektense açık olmasının uygun bulunmasıdır.

Görsel 5. “deprempaylas.com” ana sayfa tasarımı.

Ekran tasarımlarına topluluk sayfasının tasarımı ile devam edilmiştir. Ana sayfa dışındaki diğer tüm sayfalarda kullanılmak üzere bir üst bilgi alanı oluşturularak, logo, gizli pencere üst gezinim menüsü ve arama sekmesi buraya alınmıştır (bkz. Görsel 6).

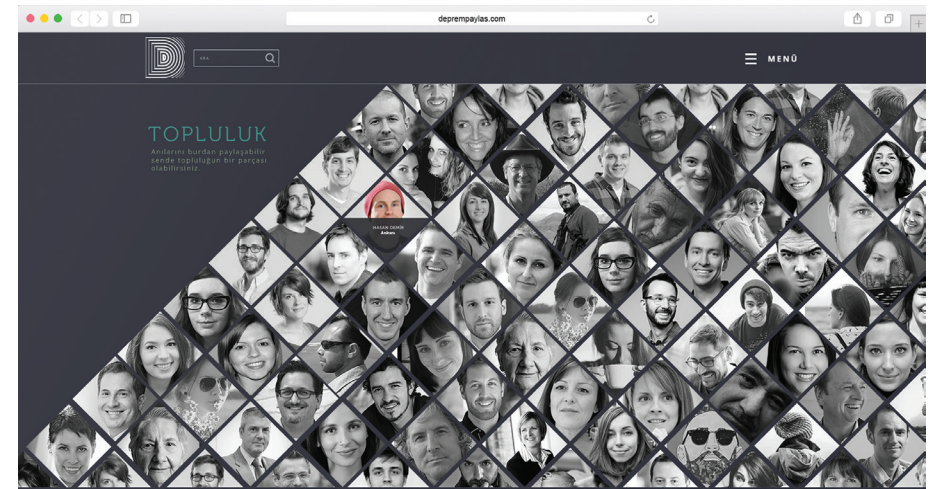
Görsel 6 “deprempaylas.com” ana sayfa dışındaki tüm sayfa larında yer alan üst gezinim (navigasyon) bilgi alanı tasarımı.

Benzer şekilde ana sayfa dışındaki diğer sayfalarda kullanılmak üzere bir alt bilgi alanı da oluşturulmuştur (bkz. Görsel 7).

Görsel 7. “deprempaylas.com” ana sayfa dışında ki tüm sayfalarda yer alan alt bilgi alanı.

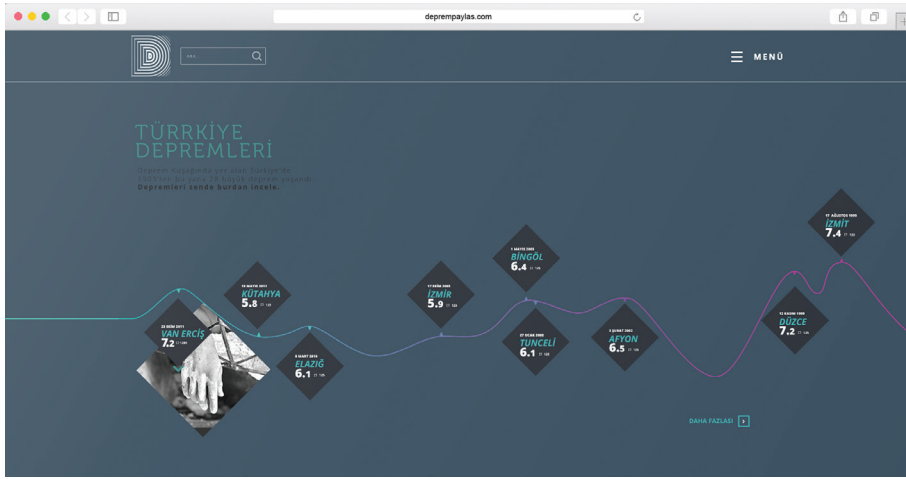
Topluluk sayfasında üyelerin profil fotoğrafları sunularak üye kullanıcıların profillerine bağlantı sağlanmıştır. Bu durum, sayfanın topluluk olarak isimlendirilmesinin nedeni de açıklanmaktadır. Böylelikle “deprempaylas.com” üyesi bir kullanıcının içerik oluşturması, paylaşması ve diğer kullanıcılar ile iletişimi sağlanırken, üye olmayan kullanıcıların ise başka kullanıcılara ait içerikleri gözlemlemesi sağlanmıştır (bkz. Görsel 8).

Görsel 8. “deprempaylas.com” topluluk sayfası ekran tasarımı

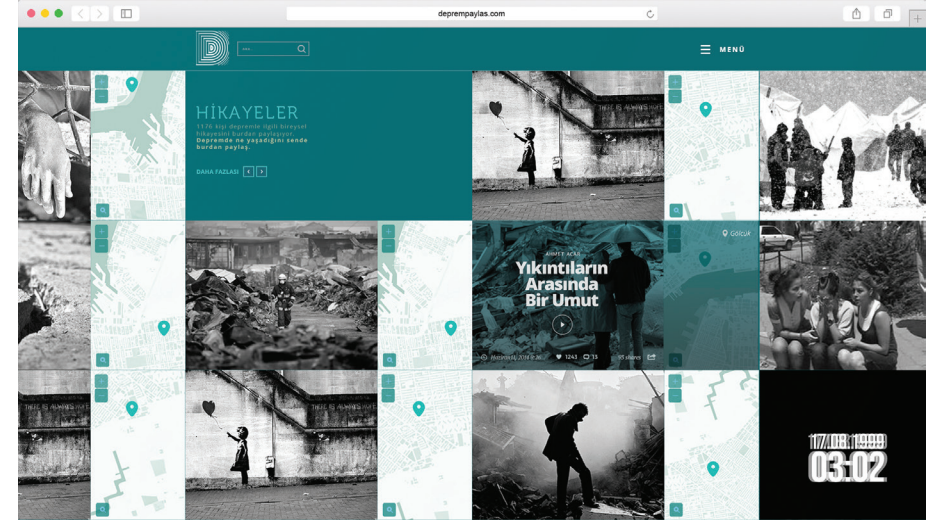

Bir sonraki ekran tasarımı Türkiye depremleri sayfasında 1903'den bu yana kayıt altına alınmış depremler sunulmaktadır. Tarih çizelgesi üzerinde konumlandırılan depremlerin merkez üstü ve şiddeti bilgileri, deprem şiddetine göre yükselen ve alçalan bir çizelgeye oturtulmuştur (bkz. Görsel 9). Bu sayfanın oluşturulmasındaki temel hedef bu güne kadar Türkiye'de yaşanmış depremler ile ilgili her türlü bilgiyi online, herkese açık bir alanda toplamak ve paylaşımı mümkün kılmaktır. Bu hedefle Türkiye depremleri sayfasında sunulan her deprem için bir bağlantı sayfası oluşturularak hem geçmiş depremler hakkında bilgi, düşünce ve anı toplanması sağlanmış, hem de olası bir deprem durumunda bu sayfaya eklenecek olan bağlantılar ile, bilgi, yardımlaşma, acil durum yönetimi vb. faaliyetler online ortama taşınmıştır. Bu bağlama örnek oluşturmak için oradaydım adlı Van depremi bağlantılı bir sayfa oluşturulmuştur. Oradaydım sayfası ile ilgili detaylı bilgilerleyen ekran tasarımlarında yer almaktadır.

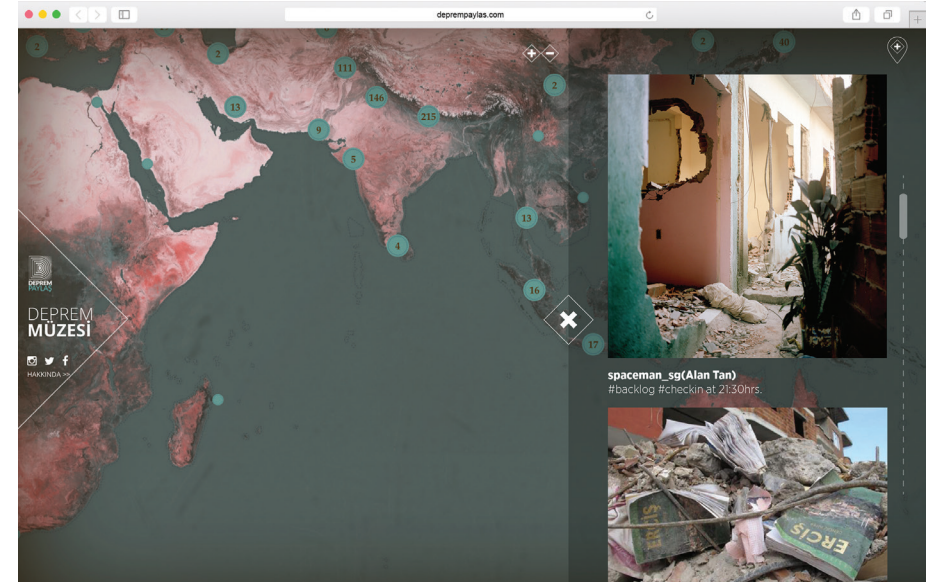
Görsel 9. "deprempaylas.com" Türkiye depremleri sayfası ekran tasarımı.

Üst gezinim (navigasyonda) yer alan dördüncü bağlantı sayfası ise deprem hikayeleri olarak adlandırılmıştır. Deprem hikayeleri sayfası üye kullanıcıların kendi deneyimlerini ve/veya düşüncelerini paylaşmak için fotoğraf, metin ve video içerikleriyle oluşturdukları, deprem ile ilişkilendirdikleri anlatımlarından(hikâyelerinden) oluşmaktadır. Deprem hikayeleri sayfasında sunulan her hikaye bir kapak fotoğrafı, konum bilgisi, hikayenin başlığı, paylaşan kişinin adı ve eklenme tarihi yer alarak görselleştirilmiştir (bkz. Görsel 10). Sayfanın sağ ve solluna ilerleme sağlanarak daha fazla hikayeye ait kapak fotoğrafı ve ilgili bilgilere ulaşım sağlanmıştır.

Görsel 10. "deprempaylas.com" deprem hikayeleri sayfası ekran tasarımı.

Deprem müzesi üst gezinim (navigasyon) menüsünde yer alan beşinci bağlantı ekranıdır. Bu sayfada global veri alışverişini sağlanarak dünyanın her yerinden farklı dillerde deprem başlığı altında paylaşılan içeriklerin toplanabileceği bir sistem yaratılmıştır. Sayfanın tasarımında dünyanın farklı yerlerinden, farklı dillerde konum bilgileri ile toplanan fotoğraf ve içeriklerinin dünya haritası üzerinde yerleşimi yer almaktadır. Fotoğraflar sayfanın üzerinde bir alınlık alanı yaratılarak kullanıcıya sunulmaktadır (bkz Görsel11).

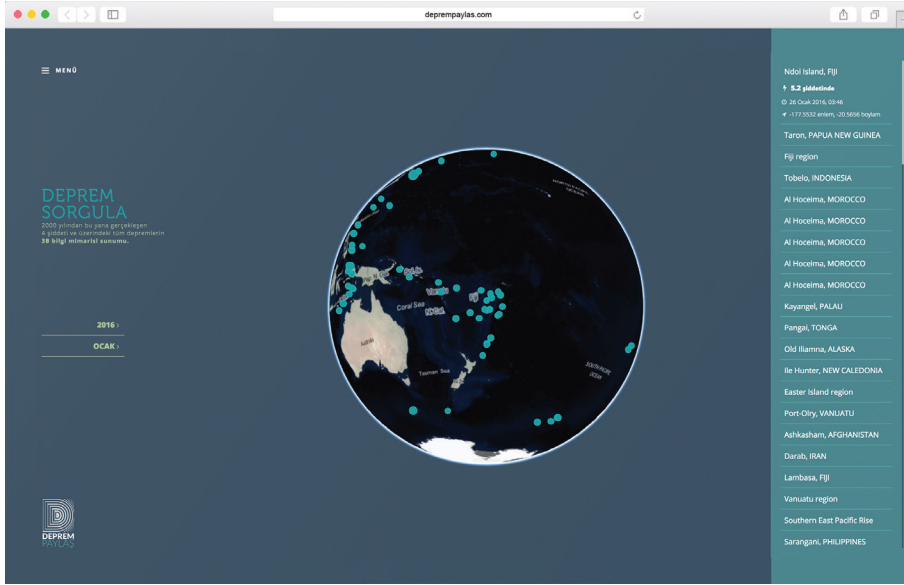
Görsel 11 "deprempaylas.com" tüm dünyadan paylaşılan içeriklerin entegrasyonu ile oluşturulan katılımcı etkileşimli deprem müzesi sayfası.

Harita üzerinde gezinim yapılarak belirli konumdan paylaşılan fotoğraflar ve içerikler görüntülenebilmektedir.

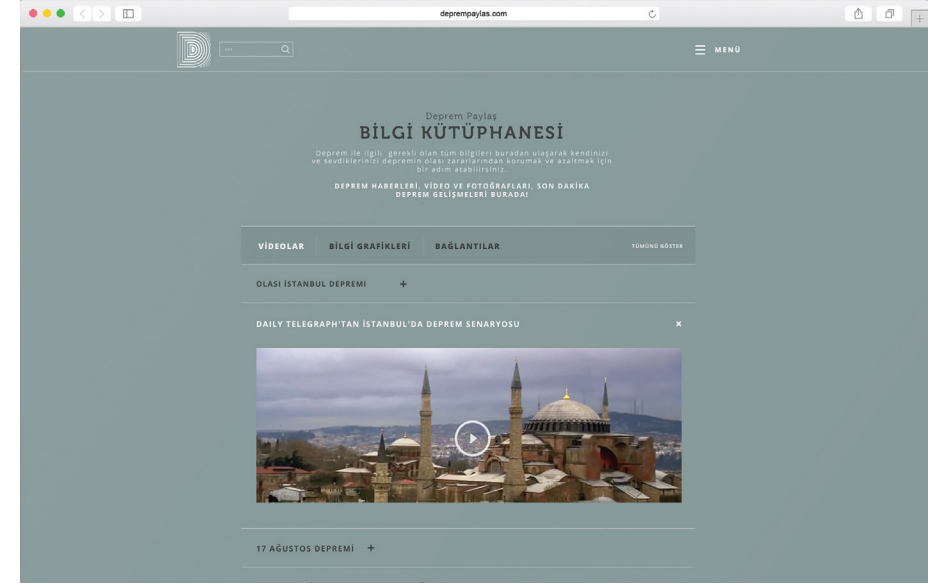
Böylelikle dünyanın her yerinden kullanıcıların paylaştıkları içerikler bir platformda toplanarak global bir görsel arşiv oluşturulması hedefi gerçekleştirilmiştir. Bu global arşiv ise deprem müzesi adı verilerek kullanıcıların keşfine sunulmaktadır.

Deprem sorgula sayfası da deprem müzesi ekranına benzer şekilde dünya haritası kullanılmaktadır, fakat bu kez küre modelinde sunulmaktadır (bkz. Görsel 12). Kullanıcılara deprem sorgulama sırasında ayrıntılı arama yapabilmeleri için bir araç tasarlanarak sayfanın sağına yerleştirilmiştir. Bu aracın kullanımı ile kullanıcı dünya üzerinde istediği zaman aralığında deprem sorgulayabilmekte ve deprem kayıtlara ulaşabilmektedir.

Görsel 12. “deprempaylas.com” dünya deprem kayıtlılarının entegrasyonu ile oluşturulan, deprem sorgula sayfası.

“deprempaylas.com”un üst gezinim (navigasyon) menüsünde yer alan son bağlantısı sayfasını bilgi kütüphanesidir. Bilgi kütüphanesi ekranının tasarımında sayfa ile ilgili kısa bir açıklama yer almaktadır. Sunulan bilgiler kategorize edilerek üç ana sekmeye yerleştirilmiştir. Böylelikle kullanıcılar, video, bilgi grafikleri ve diğer bağlantı seçeneklerine ulaşarak aradıkları bilgiye kolayca ulaşabilir, ve/veya bilgiyi kategorisine göre filtreleyebilirler. Bilgi kütüphanesi ekranının görünümü Görsel 13’de yer almaktadır.

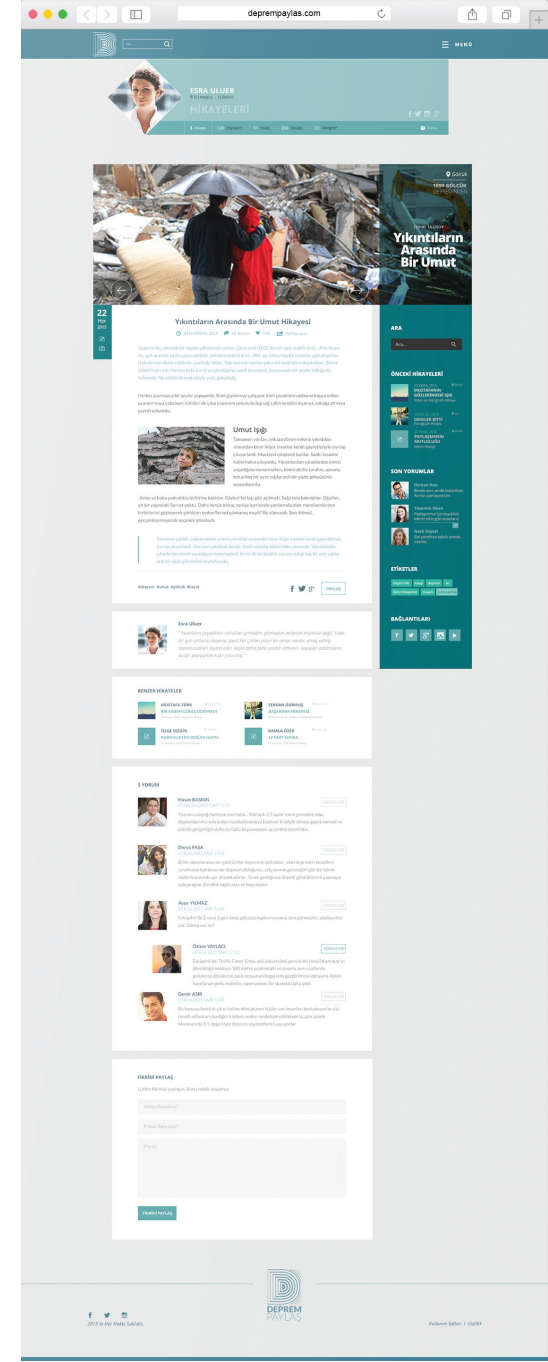
Görsel 13. “deprempaylas.com” bilgi kütüphanesi sayfası ekran tasarımı.

“deprempaylas.com” ekran tasarımlarına alt gezinim (navigasyon) bağlantı ekranlarının tasarımı ile devam edilmiştir. Bu bağlantı sayfaları sırası ile, hikaye paylaşımı, takip, takipçi ve fotoğraf sayfasıdır. Öncelikli olarak alt gezinim (navigasyon) bağlantı menüsünü ve sekmelerini içeren profil sayfası tasarlanmıştır (bkz. Görsel14). Bu sayfanın ana öğeleri kullanıcılara ait profil fotoğrafı ve arka alan fotoğrafıdır. Bu fotoğraflar kullanıcıların üye olması ile kendileri tarafından yüklenebilmektedir. Bu işlem ve bağlantılı birkaç işlem için ayrıca bir ayarlar sayfası oluşturulmuştur. Profil sayfasının ana alanında ise profil sayfasının ait olduğu kullanıcının paylaşımları yer almaktadır. Sayfanın sağında ise sekmeler yaratılarak kullanıcının ait bilgi ve paylaşımların özetleri görselleştirilmiştir, ilgili bilgi ve paylaşımın tümüne ise sekmelerin içerisinde yer alan tümü bağlantısına(butonuna) basılarak ulaşılabilir. Sayfanın tasarımı üst ve alt bilgi alanlarının eklenmesi ile tamamlanmıştır.

Profil sayfasından bağlantısı sağlanabilen ilk alt gezinim (navigasyon) sayfası hikaye sayfasıdır. Hikaye sayfasında üye kullanıcı tarafından metin, fotoğraf ve video içerikler ile oluşturulmuş, konum ve başlık bilgileri eklenmiş bireysel anlatılar sunulmaktadır (bkz. Görsel15). Bu sayfanın kullanıcı tarafından oluşturulması için ayrıca bir hikaye oluşturma ekranı tasarlanmıştır. Paylaşım, takip, takipçi ve fotoğraf sayfalarının oluşturulmasında ise profil sayfasında yaratılan ana tasarım çatısına bağlı kalınarak gerçekleştirilmiştir.

Görsel 14. “deprempaylas.com” profil sayfası ekran tasarımı.

Görsel 15. “deprempaylas.com” hikaye sayfası ekran tasarımı.

Alt gezinim (navigasyon) menüsüne ait ekranların tasarımının tamamlanmasının ardından ihtiyaç duyulan diğer ekranların tasarımına geçilmiştir. Kullanıcıların içerik paylaşımı için yaratılan sayfalar; kayıt, giriş, profil ayarları, hikaye oluşturma ve kullanıcı akışı sayfalarıdır.

Kayıt sayfası kullanımı ile “deprempaylas.com” üyesi olmayan kullanıcıların üye olmaları sağlanmaktadır. Ad, soyad, e-posta, şifre ve doğum tarihi bilgilerini kaydeden kullanıcılar bu ekrandan üyelik gerçekleştirmektedir. Giriş sayfası ile “deprempaylas.com” üyesi olan fakat şifrelerini hatalı giren veya unutan kullanıcılar e-posta bilgilerini yeniden girerek yeni şifre oluşturabilmektedir. Profil ayarları sayfası yeni üye olan kullanıcıların ve/veya üye kullanıcıların profillerine ait içerik oluşturmaları, düzenlemeleri ve değiştirmeleri için tasarlanmıştır. Hikaye oluşturma sayfası ise çeşitli araçların kullanımı ile üye kullanıcıların kendi hikayelerini oluşturmalarına yardım edebilecek şekilde tasarlanmıştır. Kullanıcılara sunulan araçlar sırası ile; kapak fotoğrafı ekleme, başlık oluşturma, deprem ile ilişkilendirme, konum bilgisi ekleme, metin girişi, fotoğraf ekleme, video ekleme, etiket yazmadır. Bu araçların uyumlu bir tasarımla kullanıcılara sunulması ile hikaye oluşturma sayfasının ekran tasarımı tamamlanmıştır. Kullanıcı akışı sayfasının tasarımı üye kullanıcıların “deprempaylas.com” kanalı ile paylaşımlarını kolaylaştırmak, hedefi ile tasarlanmıştır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi üye kullanıcıların içerik paylaşımı kolaylaştıran kısa yolların ve araçların sunumu, takip ettikleri kullanıcıların güncel paylaşımlarının dökümü, takip edilebilecek profil önerileri ve bilgi kütüphanesi içeriklerine doğrudan bağlantı sunan sekmelerin tasarlanması ile gerçekleştirilmiştir.

Acil durumlar kapsamında bilgi paylaşımı, yardımlaşma, ve etkileşim olanakları yaratmak üzere oradaydım, kayıp bulucu ve yardım isteme sayfaları yaratılmıştır. Oradaydım sayfaları 1903'ten bu yana meydana gelen depremleri içeren Türkiye depremleri sayfasının bağlantı sayfalarından oluşmaktadır. Oradaydım sayfasının tasarımında ilişkili deprem ile bilgi, kullanıcılar tarafından eklenen görsel içerikler, bu depremi yaşamış kişilerin profilleri yer almaktadır. Fakat bu sayfanın oluşturulmasındaki temel amaç acil durumlar kapsamında yardım ve koordinasyon sağlanmasıdır. Bu nedenle bu sayfaya acil durumlarda özel sekmeler otomatik olarak sistem tarafından eklenmektedir. Bu sekmeler sırası ile; kayıp bulucu, yardım edenler, yardım bekleyenler ve önemli numaralardır (bkz. Görsel16). Böylelikle bu sayfanın ve içerdiği araçların tasarımı ile acil durumlarda kayıpların bulunması, yardım sağlanması, iletişim olanaklarının genişletilmesi gibi önem taşıyan konular erişime açılmaktadır. Bu haliyle oradaydım sayfası sosyal bir sorumluluk görevi üstelenerek, olası bir afet durumundan etkilenebilecek bireylere yardım edilebilmesi kolaylaştırmaktadır.

Görsel 16 “deprempaylas.com” oradaydım sayfası ekran tasarımı.

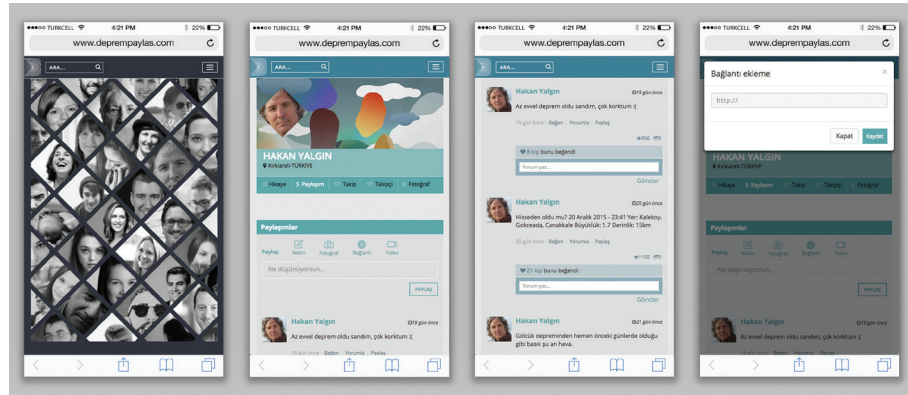

Kayıp bulucu sayfası tasarımında hedef; deprem sonrasında, sevdiklerinden haber alamayan bireylere yardımcı olmaktır. Bu sayfa kayıp bulucu aracının kısaca kullanımını ve tanıtımını ile başlamaktadır. Aradığı kişiden haber alamayan veya birisi hakkında bilgisi olan "deprempaylas.com" ziyaretçisi ve/veya kullanıcısı bu iki sekmeden kendi durumuna uygun olana kullanabilmektedir. Birini arıyorum sekmesine aradığı kişinin ismini yazan kullanıcı ilgili kayıtlara ulaşabilir veya aradığı kişi ile ilgili yeni kayıt oluşturabilir. Bunun için yapması gerek ilgili alanları doldurmaktır. Birisi hakkında bilgim var sekmesinde ise ilgili kişi hakkında kayıt oluşturulmasını sağlamaktadır. Bu sayfada yer alan araçların kullanılması ile oluşturulan kayıtlar ile acil durumlar kapsamında kayıpların bulunmasına destek olunmaktadır.

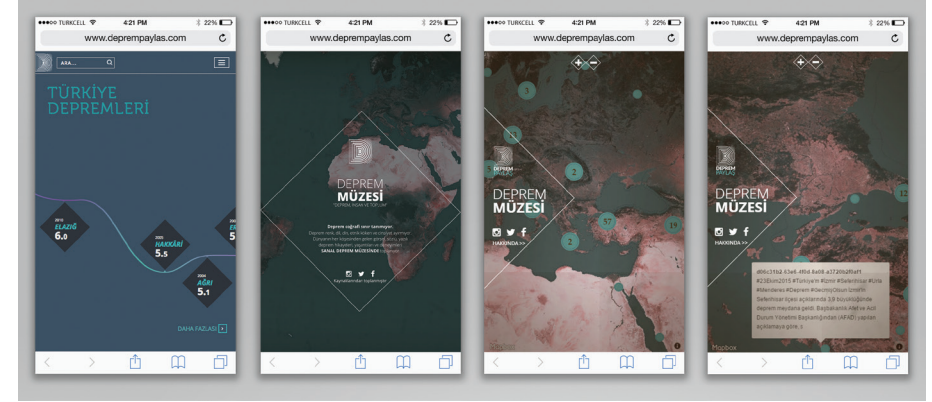
Yardım isteme sayfası oradaydım sayfası ile bağlantılıdır. Olası bir deprem durumunda üye kullanıcılar bu sayfada yer alan araçların yardımı ile yardım çağrısı oluşturmaktadır. Yardım çağrısı oluşturmak üzere kullanıma sunulan araçlar, çağrı metninin oluşturulması, yayın süresini belirlenmesi ve kullanıcının diğer hesapların erişimi sağlamaktadır. Bu sayfanın ve içerdiği araçların tasarımı ile kullanıcıların yardım çağrısı yapması olanaklı kılınmıştır. Bu sayfanın ardından tüm sayfaların mobil ekran tasarımlarına geçilmiştir.

2.4.5. Mobil (cep telefonu ve tablet bilgisayar) Ekranların Tasarımları

"deprempaylas.com" mobil uyumlu ve duyarlı (responsive) bir tasarım anlayışıyla hazırlanmış olması nedeniyle, bir önceki başlıkta (Web ekranların tasarımları) ayrıntılı açıklamalarıyla değinilen tüm sayfaların mobil ekran tasarımları da uygulanmıştır. Mobil ekran tasarım uygulamalarından örnekler gruplanarak Görsel 17 ve 18 yer almaktadır.

Görsel 17. "deprempaylas.com" profil sayfalarının mobil ekran tasarımı

Görsel 18. "deprempaylas.com" bilgi edinme sayfalarının mobil ekran tasarımı

2.6. Deprempaylas.Com" Katılımcı, Etkileşimli Medya'ya Dönüştürülmesi

Farklı teknolojilerin bir arada kullanıldığı "deprempaylas.com", tasarım ve yazılım geliştirme gibi farklı disiplinlerin bir arada çalışması gerekliliği ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, "deprempaylas.com" un etkileşim tasarımı uygulamaları kapsamında, yazılım geliştirme alanındaki uzmanlarla birlikte çalışılmıştır. "deprempaylas.com" uygulamasındaki kullanıcı etkileşimi, Deprem Sorgulama ve Deprem Müzesi sayfalarında özellikle ön plana çıkmıştır. Her iki sayfa HTML 5, CSS 3 ve JavaScript teknolojilerini kullanarak kullanıcılarla buluşturulmuştur.

Deprem Sorgulama sayfası, depremin dünyanın her yerinde yaşanan küresel bir doğa olayı oluşunun ifade edilmesi amacıyla tasarlanmıştır. İnsanlığın ortak kaygılarından biri olan depremler, kimi zaman hissedilmeyecek kadar küçük ölçüklere meydana gelmekte ve gündeme alınmamaktadır. Oysaki olası deprem afetlerine hazırlıklı olmak adına deprem gerçeğinin sürekliliği ve küreselliği görmezden gelinmemelidir. Deprem Sorgulama sayfası ile hedeflenen, bu farkındalığı ziyaretçilere kazandırmak olmuştur. Bu hedef doğrultusunda ilk olarak, Amerika Birleşik Devletleri Jeoloji Araştırmaları Kurumu'nun dünya depremleri veri tabanı incelemeye alınmıştır. Bu veri tabanının, Türkiye dâhil dünyanın her yerini kapsayacak ölçekte olduğu ve depremlere ait enlem, boylam bilgisi, derinlik, şiddet gibi temel unsurları içerdiği görülmüştür. Bunların yanında, internet üzerinden XML (Extensible Markup Language) biçiminde veri alışverişine imkân sağlayan yapısı da veri tabanının kullanımını kolaylaştırmıştır. Tıpkı HTML gibi bir işaretleme dili olan XML, veri alışverişinde kullanılan evrensel bir standart olarak, bu gibi senaryolarda verilerin bir uygulamaya entegre edilmesini kolaylaştırmaktadır. Tüm bu sebeplerin neticesi olarak, Amerika Birleşik Devletleri

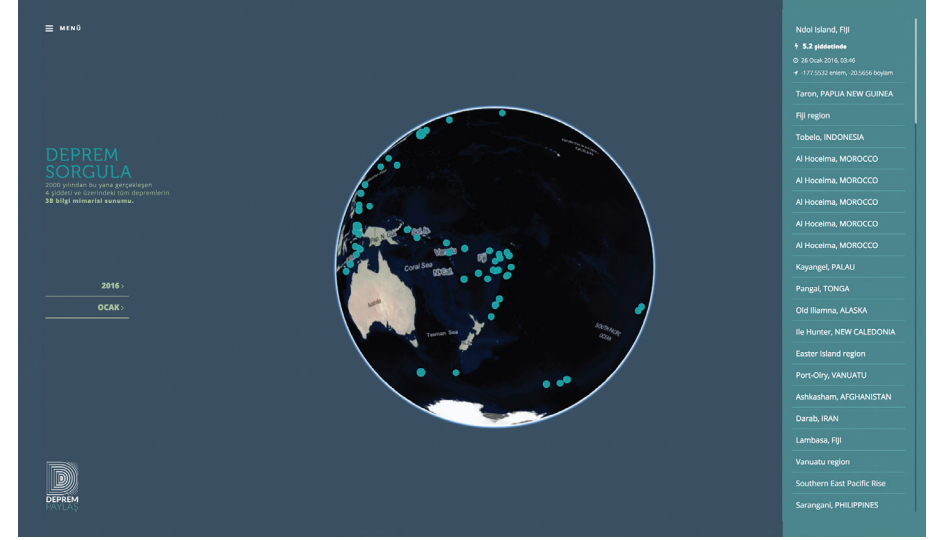
Jeoloji Araştırmaları Kurumu'nun dünya depremleri veri tabanı Deprem Sorgulama sayfasına entegre edilmiştir.

Dünya depremlerine ait veri tabanının seçilmesinin ardından sıra, bu depremlerin bir kullanıcı arayüzünde görselleştirilmesi aşamasına gelmiştir. Depremlere ait konum verilerinin, enlem ve boylam bilgilerine göre bir harita üzerine yerleştirilmesi bu aşamada ilk akla gelen seçenek olmuştur. Ne var ki, kullanıcılara daha zengin bir deneyim sunabilmek adına Deprem Sorgulama sayfasındaki haritanın üç boyutlu olarak sunulması yoluna gidilmiştir. Bunun için Google tarafından geliştirilmiş The WebGL Globe çalışması temel alınmış ve HTML 5 ile birlikte kullanılan WebGL teknolojisinden faydalanılarak deprem yaşanan bölgelerin konumları, üç boyutlu bir dünya küresi üzerinde görselleştirilmiştir.

Deprem Sorgulama sayfasında, dünyanın uzaydan seyredildiği hissi verilen tam ekran bir deneyim sunulmaktadır. Kullanıcılar, fare imlecini sayfa üzerinde tıklayıp sürükleyerek dünya küresini her yöne 360 derece çevirebildikleri bir etkileşim yaşamaktadır.

Gerçekleşme şiddetlerine göre büyük ya da küçük dairelerle temsil edilen depremler, enlem ve boylam bilgilerine göre konumlandırıldıkları bu üç boyutlu dünya küresi üzerinde görülebilmektedir. Sayfanın sol tarafındaki kutucukta, kullanıcıların hangi tarih aralığındaki depremleri görmek istediklerini seçebilecekleri bir menü yer almaktadır. Kullanıcılar buradan ilgili tarih aralığını seçtiğinde, Amerika Birleşik Devletleri Jeoloji Araştırmaları Kurumu'nun dünya depremleri veri tabanına bağlanılarak bilgiler alınmakta ve üç boyutlu dünya küresi üzerindeki deprem noktaları yenilenmektedir. Dünya küresi üzerinde depremlerin temsil edildiği dairelere tıkladığında ise sağ tarafta yer alan listede ilgili depremin ülke, şehir, şiddet, derinlik gibi ayrıntıları sunulmaktadır. Böylece güçlü bir etkileşim deneyimi üzerinden, depremin her coğrafyada yaşanan bir doğal afet olduğu kullanıcılara gösterilmektedir. Deprem Sorgulama ekranından kullanıcı etkileşimli alanların Görselleri, Görsel 19'de sunulmuştur.

Deprem Müzesi sayfası, dünyanın dört bir yanındaki sosyal medya kullanıcılarının deprem ile ilgili yaptığı paylaşımların görselleştirilmesinden oluşmaktadır. Deprem Sorgulama sayfasından farklı olarak gerçekleşmiş depremlerin verilerinden değil, günlük yaşantımızdaki deprem konuşmalarından beslenmektedir. Deprem Müzesinin oluşturulmasında sosyal medya konuşmalarından faydalanılmıştır. Bu sosyal medya verileri, günümüzde dünya çapındaki en popüler sosyal medya platformlarından olan Twitter ve Instagram'daki depremle ilgili yayınlanmış konuşmaların dinlenmesi ile elde edilmiştir. Instagram'da yapılan deprem ile ilgili konuşmaların elde

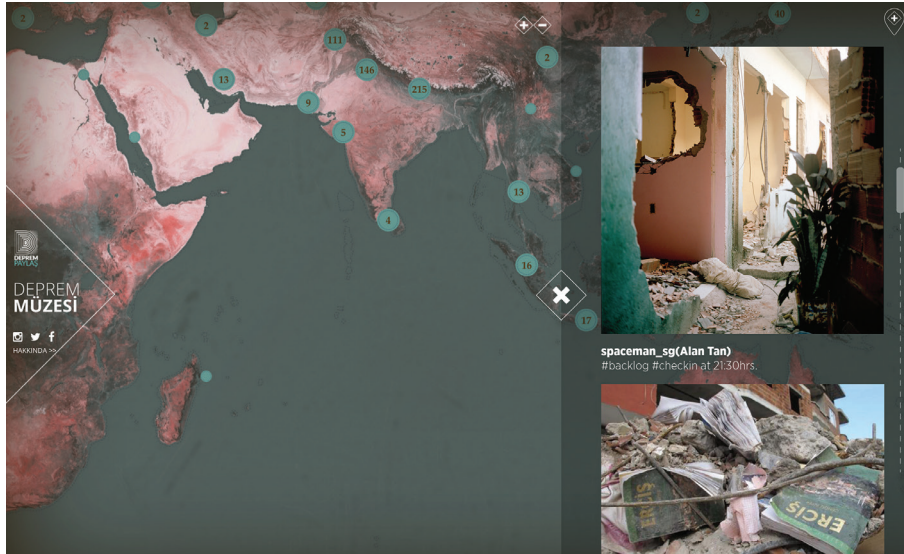
Görsel 19. Deprem Sorgulama sayfasındaki etkileşimli alanların ekran görüntüsü

edilebilmesi için bir Instagram Geliştirici hesabı açılarak, bu sosyal ağın veri paylaşım protokolü incelenmiştir. Instagram tarafından sunulan geliştirici dokümanları okunarak, "deprem" kelimesi ve bu kelimenin İngilizce karşılığı olan "earthquake" kelimeleri hakkında sosyal medyada geçen konuşmaların toplanacağı modül C# dilinde geliştirilmiştir. İlk toplanan Instagram konuşmalarında, bazı sosyal medya gönderilerinin dünyanın hangi konumundaki kullanıcılar tarafından gönderildiğinin bilgisinin ulaşılamadığı gözlemlenmiştir. Bunun üzerine ilk geliştirilen modüle, konum bilgisinin zorunluluğu kriteri eklenerek veri toplanmasını sağlayacak düzenleme yapılmış ve toplam 15.244 Instagram paylaşımına ulaşılmıştır.

Twitter'da yapılan deprem ile ilgili konuşmaların elde edilebilmesi için Instagram'da olduğu gibi bir geliştirici hesabı açılmış ve bu sosyal ağın veri paylaşım protokolü incelenmiştir. Yine, "deprem" kelimesi ve bu kelimenin İngilizce karşılığı olan "earthquake" kelimeleri hakkındaki Twitter paylaşımlarını toplamak üzere C# dilinde bir modül yazılmış ve bu şekilde toplamda 37.683 Twitter paylaşımına ulaşılmıştır. Sosyal medyadan toplanan konuşmalar MS SQL veri tabanında saklanmış ve bunlardan konum bilgisi içerenler işaretlenmiştir. Sosyal medya konuşmalarının yapısı gereği bazı paylaşımlar fotoğraf içerirken, bazıları düz yazı, haber gibi farklı medya bileşenlerini içermekte olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre hem konum verisi hem de fotoğraf içeren paylaşımlar ayıklanmış, bunların içinden 1000'in üzerinde içerik, Deprem Müzesi sayfasında yer alacak harita üzerinde kullanılmak üzere seçilmiştir. Deprem Müzesi sayfasının haritası, Deprem Sor-

gulama sayfasından farklı olarak iki boyutlu seçilmiştir. Buradaki kullanıcı etkileşimi ise ağırlıklı olarak sosyal medya paylaşımlarının harita üzerindeki gösteriminde uygulanmıştır.

Deprem Müzesi sayfası, tam ekran haritanın 6 ana kıtayı da gösterecek şekilde odaklanmasıyla açılmaktadır. Sosyal medya paylaşımları, harita üzerinde birer ikon ile temsil edilecek şekilde enlem ve boylam bilgilerine göre yerleşmektedir. Haritaya yakınlaştırma yapılmadan bu şekilde bakıldığında, sosyal medya paylaşım ikonlarının tüm haritayı kaplamaması için coğrafi konumları yakın olan ikonlar yer yer gruplanarak gösterilmektedir. Kullanıcı fare imlecini sayfa üzerinde tutarken kaydırma yaptıkça haritaya yakınlaşmakta ve gruplanmış sosyal medya paylaşımları yavaş yavaş daha küçük gruplara ayrılmakta ya da tekil olarak gösterilecek şekilde harita üzerine yeniden yerleşmektedir. Tekil paylaşım ikonlarına tıkladığı zaman, o konumdan yapılmış olan sosyal medya paylaşımının ayrıntılarına ulaşılabilir. Böylece herhangi bir ziyaretçi, belki de şimdiye kadar hiç bulunmadığı dünyanın farklı konumundaki insanlara ait deprem paylaşımlarını görmekte ve deprem gerçeğinin farkında olan ya da bu gerçekle yüzleşmiş bir birey olarak yalnız olmadığını görebilmektedir. Deprem Müzesi ekranından kullanıcı etkileşimli alanların görseli, Görsel 20'de sunulmaktadır.

Görsel 20. Deprem Müzesi ekranının etkileşimli alanların ekran görseli.

3. Sonuç

Gelişmiş teknolojilerin de etkisiyle günümüzde iletişim ihtiyacı, geleneksel iletişim araçlarının yanı sıra yeni medya olarak adlandırılan sosyal medya ile de giderilmektedir. Sosyal medya araçları, iletişim sürecine kattıklarıyla kullanıcının gönderen, alıcı ve üretici olduğu bir ortam yaratmış ve eş zamanlı bilgi paylaşımına olanak vermiştir. Yeni medya uygulamaları ile kendi alanlarına sahip olan kullanıcılar kendi verilerini oluşturma, yaratma ve yayınlama fırsatını elde etmektedirler. Yeni medyanın sağladığı yaratım ve paylaşım süreci, yeni bir durum ortaya koymaktadır. Kullanıcıların ellerindeki ortamı yaratıcı şekilde kullanma istekleri, yeni paylaşım ve üretim şekilleri katılımcı medyanın yeni çağın vazgeçilemez bir iletişim biçimi olduğunu göstermektedir.

Sosyal medya platformlarının (bloglar, sosyal ağ ortamları, paylaşım siteleri, vb) etkili bir iletişim biçimi olması, onları afet durumları ve acil durumlar kapsamında da önemli iletişim kanalları haline getirmektedir. Böylelikle yeni medya ve araçları afetten kurtulanların, afet bölgesine ve afetzedelere yardım etmek isteyenlerin, meraklı gözlemcilerin ve bilgi sahibi olmak isteyenlerin birbirleriyle iletişimini sağlamak üzere kullanabilecekleri en etkili araçlar haline gelmiştir. Yeni medya olanakları, ülkemiz coğrafyasında karşılaşılan en büyük doğal afet olarak kabul edilen depremin etkilerini en aza indirmek ve bilinç uyandırmak için kullanılabilir.

Ülkemizde henüz etkileşim olanaklarını içerisinde bulunduran, deprem ve benzeri afetler ile ilgili veya toplumsal sorunlara değinen, kaynakların bütünleşerek bir merkezde toplandığı bilgilerin ve arşivlerinin bulunduğu, kullanıcı içerikleri ile zenginleştirilmiş, ihtiyaç duyulan bilginin alınmasını ve kullanılmasını sağlayan bir elektronik platformun gelişerek kullanıcılara sunulduğu söylenemez.

Deprem öncesinde depreme daha hazır bir ülke olmak yolunda yapılan araştırma ve geliştirme çalışmaları çerçevesinde; bilgi birikimini gelecek kuşaklara taşıyan en önemli araçlardan biri olan arşivlerin oluşturulmasının desteklenmesi ve dijital olarak kayıt altına alınması araştırmacıların, gözlemcilerin ve halkın bilgilere ulaşarak değerlendirme yapmalarına ve buna göre strateji ve politikalar belirlemelerine imkân verecektir. Bu bağlamda "elektronik ortamda katılımcı, etkileşimli medya: deprempaylaş.com", deprem özelinde insanların bilgi edinmesini sağlayan bir platform oluşturmak ve olası bir deprem sonrasında da hem bilgi paylaşımı; hem de insanların psikolojik olarak rahatlamalarını sağlayacak ve diğer afetzedeler ile ortak paydalarını arttıracak bir iletişim ortamını hayata geçirmek üzere tasarlanmıştır. Motivasyon, eğitim ve bütünleştirme hedefi ile bireyde ve

toplumda duyarlılığın ve dayanışmanın, birlikte hareket etme ile ayakta kalabilmenin enerjisini oluşturmayı amaçlamıştır.

Deprem konusunda kamuoyu ve farkındalık oluşturmak üzere online sosyal paylaşım platformunun ulusal ekonomiye, sanatta ve bilimsel birikime katkısı ve yararı deprem öncesinde, sırasında ve sonrasında olmak üzere 3'e ayrılabilir. Öncesinde; henüz bir deprem yok iken sağlayacağı bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma niteliği ile kamuoyunun bilinçlendirilmesi hedefi gerçekleştirilerek, bilimsel bilgi birikimi yaratılarak hem can kayıplarının hem de ekonomik kayıpların azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Deprem sırasında ise sosyal medyanın iletişim hızından yararlanarak kurtarma planlarının ve iletilen yardımların hızlı ve istenilen bölgeye doğru şekilde ulaştırılmasına katkı sağlanacaktır. Böylelikle toplumdaki yaralar sarılacak, güven duygusu güçlenecektir. Bunun yanı sıra ve daha önemlisi yazılım desteği ile deprem sırasında zor durumda kalarak iletişim olanakları kısıtlanmış bireyler için düşünülen acil numaraların otomatik olarak cep telefonuna yüklenmesi ve kişinin IP adresinin ilgili kurumlara otomatik olarak iletilebilmesi depremin hemen sonrasında can kaybının azalmasını ve yardımların daha hızlı ulaştırılması gerçekleştirecektir. Kayıp kişilerin, aileleri ile buluşturulmasını destekleyen "Kayıp Bulucu" aracı ise kendinden haber veremeyecek durumda olan veya ailesini arayan kişilerin desteklenmesini sağlayacaktır. Sonrasında ise kullanım kolaylığı ve kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmış tasarımı ile depremedelerin birbiri ile duygusal paylaşımı ve iletişimi sağlanarak kişiler psikolojik olarak desteklenecek ve deprem yaşamış bireyin yeniden topluma kazandırılması sağlanacaktır. Bu hem bireysel düzeyde hem de toplumsal ve ekonomik düzeyde iyileşme için önemli bir etki sağlayacaktır.

Uygulaması yapılan çalışmanın etkileşim özelliği ile kullanıcılar, kullanıcı olmaktan öte içerik üretme rolü kazanmış, hedef kitle dil bariyerinin de kaldırılması ile genişletilerek evrensellik hedefi ile tüm dünyadan kullanıcıların ürettikleri içerikler bir potada sunulabilmiştir. Bu bağlamda, bu çalışma ile ülkemizde yetersiz olduğu gözlemlenen bir kısım alanda (grafik tasarım, etkileşim tasarımı, iletişim tasarımı, sosyal sorumluluk projeleri, yeni medya tasarım ve uygulamaları) bir öneri sunulmaktadır.

Yeni medya alanlarında sosyal sorumluluk içerikli uygulamalar ile bilimsel birikime ve sanatta yapılabilecek katkılar ve sağlanabilecek yararlar gözetilerek hazırlanan bu çalışma, tasarım, görsel iletişim ve etkileşim tasarımı alanlarında çalışmalarını sürdüren araştırmacılara katkı sağlayacaktır. Öyle ki görsel kimliği, tasarım ilkeleri ve kullanıcı etkileşimli yöntemleri ile hazırlanan biçimi, kullanıcı ihtiyaç ve beklentilerine hitap

eden içeriği, yazılım ve geliştirme seçimleri ile disiplinler arası bir çalışma olmuştur. Kullanıcıların paylaşımlarıyla içeriği genişleyen, ölçeklenebilir birimleri, parçaları ve içeriği ile alana kaynak oluşturması hedefiyle sonuçlandırılmıştır.

Kaynakça

Akoğlu, C., Er, A. (2011). "Etkileşim tasarımının bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) gömülü ürünlerin tasarım ve geliştirilme sürecindeki rolü" . *İtü Dergisi/a*, 9 (2), 17-28.

Binark, M. (2007). "Yeni medya çalışmaları". Ankara, Dipnot.

Bingöl, Y., Tanrıver, N. (2011) "Bilgi çağında değişen sosyal hareketler: sanal eylemler". *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 6(1), 309-319.

Cooper, A., Reimann, R., Cronin, D., & Noessel, C. (2007). "About face 3: The essentials of interaction design". Indianapolis ABD: John Wiley & Sons Publishing, Inc.,

Garrett, J. J. (2010). *Elements of user experience, the: user-centered design for the web and beyond*. ABD: Pearson Education.

Kolko, J. (2007). *Thoughts on interaction design..* Austin, ABD: Brown Bear, LLC

Löwgren, J. ve Reimer, B. (2013). "Collaborative Media: Production, Consumption and Design Interventions." The MIT Press.

Moggridge, B., & Atkinson, B. (2007). "Designing interactions (Vol. 17)". Cambridge, MA: MIT press.

Schoenholz, M., & Kolko, J. (2009). "Designing in the face of change: the elusive push toward emotionally resonate experiences". *New Review of Hypermedia and Multimedia*, 15(2), 211-220

Smith, C., G. (2007). *What is interaction design. Designing interactions*, 8-19.

İnternet: O'Reilly, T. (2005). *What is web 2.0. Design patterns and business models for the next generation of software*. <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html>, adresinden 10 Ekim 2013'de alınmıştır.

Görsel Kaynakları

Görsel 1 "deprempaylas.com" logosu

Görsel 2 "deprempaylas.com" renk paleti

Görsel 3 "deprempaylas.com" üst gezinim (navigasyon) menüsü

Görsel 4 "deprempaylas.com" adlı katılımcı, etkileşimli medya tasarımına ait alt gezinim (navigasyon) menüsü.

Görsel 5 "deprempaylas.com" ana sayfa tasarımı.

Görsel 6 "deprempaylas.com" ana sayfa dışındaki tüm sayfalarında yer alan üst gezinim (navigasyon) bilgi alanı tasarımı.

Görsel 7 "deprempaylas.com" ana sayfa dışında ki tüm sayfalarda yer alan

Görsel 8 "deprempaylas.com" topluluk sayfası ekran tasarımı

Görsel 9 "deprempaylas.com" Türkiye depremleri sayfası ekran tasarımı.

Görsel 10 "deprempaylas.com" deprem hikayeleri sayfası ekran tasarımı.

Görsel 11 "deprempaylas.com" tüm dünyadan paylaşılan içeriklerin entegrasyonu ile oluşturulan katılımcı etkileşimli deprem müzesi sayfasından bir Görsel.

Görsel 12 "deprempaylas.com" dünya deprem kayıtlılarının entegrasyonu ile oluşturulan, deprem sorgula sayfasından bir Görsel.

Görsel 13 "deprempaylas.com" bilgi kütüphanesi sayfası ekran tasarımı

Görsel 14 "deprempaylas.com" profil sayfası ekran tasarımı.

Görsel 15 "deprempaylas.com" hikaye sayfası ekran tasarım

Görsel 16 "deprempaylas.com" oradaydım sayfası ekran tasarımı.

Görsel 17 "deprempaylas.com" profil sayfalarının mobil ekran tasarımı

Görsel 18 "deprempaylas.com" bilgi edinme sayfalarının mobil ekran tasarımı

Görsel 19 Deprem Sorgulama sayfasındaki etkileşimli alanların ekran görüntüsü

Görsel 20 Deprem Müzesi ekranının etkileşimli alanların ekran görseli.